

ХРОНІКА

ПРОФЕСОРОВІ РОМАНУ ЙОСИПОВИЧУ ЛЕЩУХУ – 70

Доктор геолого-мінералогічних наук, професор Роман Йосипович Лещух – багатолітній завідувач кафедри історичної геології та палеонтології Львівського національного університету імені Івана Франка – добре знаний у наукових колах як України, так і колишнього Радянського Союзу, у ближньому й далекому зарубіжжі.

З цим відомим ученим у галузі геології Карпат і Півдня України, а також стратиграфії та палеонтології мезозою інших регіонів держави наукова спільнота пов'язує розвиток всесвітньо відомої наукової школи стратиграфії і тектоніки провінцій паливних копалин, основи якої у Львові заклали видатні вчені професори Юрій Медвецький і Северин Пастернак та академік Олег Вялов. Загально визнані

також його надбання на науково-організаційній та педагогічній ниві й активна громадянська позиція на всіх етапах життя і діяльності.

Народився Роман Лещух 23 червня 1943 р. на етнічних українських землях Надсяння в с. Вільшани поблизу Перемишля в селянській сім'ї. Друга світова війна принесла сотням тисяч українських родин Надсяння та інших прикордонних теренів – від Лемківщини на південному заході до Холмщини на північному сході – значні поневіряння. Після її закінчення з причини долучення цих земель до території Польщі наприкінці літа 1945 р. сім'ю Лещухів, зокрема, депортували спочатку у с. Нараїв Бережанського р-ну Тернопільської обл., а згодом у с. Свірж тодішнього Бібрського р-ну Львівської обл.

Допитливість сільського юнака привела його після закінчення Свіржської середньої школи в 1960 р. навчатися на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який він закінчив 1966 р., здобувши кваліфікацію інженера-геолога.

Немалу роль у становленні Романа Лещуха як геолога відіграв професор Орест Матковський, за рекомендацією якого студента 1963 р. скерували на виробничу практику в Карпатську геологічну експедицію геологічного факультету Московського державного університету. Тут він познайомився і плідно співпрацював з уже відомими вченими, такими як В. Хаїн, В. Славін, Н. Маслакова, С. Рудаков, В. Чернов та інші, які вивчали геологію і корисні копалини південно-східної частини Українських Карпат. Супроводжуючи їх у верхів'ях рік Білого і Чорного Черемошів та Білої Тиси, в інших місцях у маршрутах, практикант набрався досвіду і специфіки досліджень у такому надзвичайно складному за геологічною будовою регіоні, як Карпати, зібрав фактичний матеріал для написання й опублікування першої студентської наукової праці про Рb-барит Чивчинських гір, яку високо оцінив академік Євген Лазаренко, зазначивши, що це друга після Японії публікація про цей мінерал.

Значний вплив на світогляд юнака мала переддипломна й дипломна практики. Ці уроки життя Р. Лещух здобував за Полярним колом на крайньому північному сході в басейнах рік Колима й Амгуема, в околицях Чаунської губи, де ще жили свідки страшної системи Гулагів, оповіді яких сприяли розвиткові національної свідомості. Це ще в студентські роки привело його до української громади, яку з часом назвали шістдесятниками. Саме з причини активної співпраці з відомими українськими сподвижниками незалежності – В'ячеславом Чорноволом, Ігорем та Іриною Калинцями, Михайлом Горинем, Михайлом Осадчим, Стефанією Шабатурою, Любомирою і Зоряном Попадюками, Оленою Антонів та іншими, якими постійно опікувалося КДБ, про навчання Р. Лещуха надалі в аспірантурі Львівського університету не могло бути й мови.

Невідомо, як би склалася доля здібного випускника, якби не видатний учений, академік Олег Вялов, який як науковий керівник дав змогу йому навчатися у 1970–1973 рр. в аспірантурі Інституту геології і геохімії горючих копалин (ІГГК) АН УРСР за підтримки видатного вченого, багаторічного директора Інституту, академіка Григорія Доленка.

Відтоді діяльність Романа Лещуха упродовж багатьох років була пов'язана з цим Інститутом, у якому після закінчення аспірантури він працював на різних посадах: молодшого, старшого та провідного наукового співробітника відділу палеогеографії і тектоніки провінцій горючих копалин, очолюваного академіком О. В'яловим, завідувача лабораторії стратиграфії провінцій горючих копалин.

Тут 1976 р. науковець захистив кандидатську дисертацію на тему “Геология нижнего мела юго-восточной части Украинских Карпат”, а 1991 р. за сукупністю опублікованих наукових праць вчена рада Всесоюзного науково-дослідного геологічного інституту (ВСЕГЕИ) за дисертацію на тему “Моллюски и биостратиграфия нижнего мела юга и запада Украины (Равнинный Крым, Причерноморье, Карпаты)”, оголошену у формі наукової доповіді, яка ґрунтувалася, насамперед, на чотирьох монографічних працях, у тому числі на двох – одноосібних, присудила йому науковий ступінь доктора геолого-мінералогічних наук.

Навесні 1997 р. Р. Лещух перевівся на посаду професора кафедри історичної геології та палеонтології Львівського національного університету імені Івана Франка, яку очолював того ж року і якою завідує дотепер. Уже під час праці на геологічному факультеті йому були присвоєні вчені звання доцента (2002) і професора (2003).

У 1998–2003 рр. Роман Йосипович Лещух – декан геологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

За час перебування на цій посаді він ініціював створення на факультеті двох нових кафедр: кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології та кафедри фізики Землі. Це посприяло зростанню зацікавлення серед випускників шкіл геологією й екологією геологічного та суміжних середовищ, фізичними явищами у надрах нашої планети. Водночас завдяки його старанням у с. Верхнє Синьовидне в Карпатах відкрито базу для польових практик студентів, створено низку нових лабораторій, придбано електронний мікроскоп тощо, розширено географію польових досліджень.

Багатогранні наукові інтереси професора Романа Йосиповича Лещуха охоплюють низку важливих різнобічних напрямів у царині фундаментальних і прикладних розробок у галузі наук про Землю, зокрема, у геології Карпатської і Причорноморсько-Кримської нафтогазоносних провінцій, палеонтології та стратиграфії тріасових, юрських і крейдових відкладів, їхній малакофауні, визначення віку мезозойського вулканіз-

му Карпат, деталізації мезозойської історії геологічного розвитку півдня і заходу України тощо.

Незаперечною є наукова та практична значимість багаторічних госпдоговірних робіт Романа Лещуха, що стосувалися вивчення палеонтологічних решток із керна параметричних, опорних і розшуково-розвідувальних свердловин, пробурених у перспективних нафтогазоносних товщах мезозою Передкарпатського прогину, Рівнинного Криму, Західного Причорномор'я та ін. Результати цих досліджень широко використовували виробничі організації в ході розшуково-розвідувальних робіт, а дані з вивчення нового фактичного матеріалу слугували йому для опублікування численних наукових праць, у тому числі монографій.

Перу ювіляра належить близько 250 наукових праць. Серед них – статті, матеріали і тези доповідей, препринти й посібники, а також вісім монографій, зокрема: “История геологического развития Украинских Карпат” (Київ, 1981; с соавт.); “Нижньокрейдові амоніти Українських Карпат” (Київ, 1982); “Ранньокрейдова фауна Рівнинного Криму і Північного Причорномор'я” (Київ, 1987); “Стратотипы меловых и палеогеновых отложений Украинских Карпат” (Київ, 1988; с соавт.); “Нижня крейда заходу і півдня України” (Київ, 1992); “Юрські відклади півдня України” (Львів, 1999; зі співавт.); “Стратиграфія” (Львів, 2002; співавт. А. В. Іваніна); “Геологічна практика на Поділлі і в Українських Карпатах” (Львів, 2004; зі співавт.).

Підсумком педагогічної діяльності професора Романа Лещуха, яку він вдало поєднує з науковою працею, стало формування навколо нього когорти молодих учених палеонтологів і стратиграфів – кандидатів геологічних наук, уже його численних учнів, які продовжують традиції відомої львівської школи стратиграфії і тектоніки провінцій паливних копалин.

У науково-організаційному аспекті Роман Лещух також виконує значну роботу. Він головний редактор “Палеонтологічного збірника”, член редколегії “Вісника Львівського університету. Серія геологічна”, голова Стратиграфічної комісії Національного комітету Карпато-Балканської геологічної асоціації, член спеціалізованої вченої ради геологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та Інституту геологічних наук НАН України з захисту кандидатських та докторських дисертацій, член ради Українського палеонтологічного товариства, член Національного стратиграфічного комітету України тощо.

Водночас Роман Йосипович – чудовий сім'янин: чоловік, батько, дідусь. Разом з дружиною Марією вони виховали трьох прекрасних синів. Сьогодні з любов'ю опікуються їхніми сім'ями і найціннішим – онуками.

Ювілейну дату професор Роман Йосипович Лещух зустрічає у розквіті духовних і фізичних сил, сповнений творчих задумів з подальшого розвитку наукової школи – фундаментального дослідження палеонтології і стратиграфії фанерозою України. Наукова спільнота щиро й тепло віншує Вченого, Педагога, Громадянина, Патріота з цією життєвою вершиною, зичить йому доброго здоров'я й довголіття на ниві підготовки висококваліфікованих фахівців-геологів та досягнення нових наукових звершень у праці на благо Української держави.